

درس‌هایی از بازی‌های بابی فیشر

بروس پاندولفینی

ترجمه احسان محمد اسماعیل

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد

درس‌هایی از بازی‌های بابی فیشر

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

بروس پاندولفینی

ترجمه

احسان محمد اسماعیل

انتشارات فرزین

پاندولفینی: بروس	سرشناسه
درسهای بازی فیشربروس پاندولفینی: ترجمه احسان محمد اسماعیل	عنوان و نام پدیدآور
تهران: فرزین، ۱۳۹۳	مشخصات نشر
۱۲۴ ص: مصور، جدول	مشخصات ظاهری
فتر: آموزش شطرنج	فروست
۶۰۰۰ ریال ۵۰۱۷-۵۴-۰۰-۹۷۸-۶۰۰-۰ ج ۱	شابک
قیما	وضعیت فهرست نویسی
Bobby Fischers outrageous chess moves, 1993	یادداشت
عنوان اصلی	یادداشت
کتاب حاضر نخستین بار تحت عنوان "درسهای بازیهای بای فیشربروس: بررسی ۱۰۱ حرکت از ۱۰۱ بازی	
قهرمان سابق جهان شطرنج" با همین مترجم توسط مهراں شهر در سال ۱۳۸۰ ترجمه و منتشر شده	
است	
درسهای بازیهای بای فیشربروس: ۱۰۱ حرکت از ۱۰۱ بازی قهرمان سابق جهان شطرنج	عنوان دیگر
فیشربای: ۱۳۹۳-۲۰۰۸	موضوع
Fischer, Bobby	موضوع
شطرنج-بازیها	موضوع
محمد اسماعیل احسان، ۱۳۴۴- مترجم	شناسه افزوده
۱۳۹۳ چاپ ۱: GV۱۲۴۹	رده بندی کنگره
۷۹۴/۱۵۹	رده بندی دیویی
۳۴-۷۱۸۵	شماره کتابشناسی ملی

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج فرزین

انتشارات فرزین

درسهای بازیهای بای فیشربروس

نویسنده: بروس پاندولفینی

ترجمه: احسان محمد اسماعیل

حروفچین و صفحه آرا: الهام گمار - نرگس بنی عامریان

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۳

بها: ۶۰۰۰ تومان

ISBN: 978-600-5017-54-0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۷-۵۴-۰۰

انتشارات فرزین: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

دفتر مرکزی: ۶۶ ۴۸ ۴۱ ۹۰

تلفن فروشگاه: ۶۶ ۴۶ ۲۴ ۰۶

شایسته ارباب کرامات نگردی
تا در کف عشق شه او مات نگردی
سنایی غزنوی

تا معتکف راه خرابات نگردی
شه پیل نبینی به مراد دل معشوق

این اولین کتاب شطرنجی بود که نویسنده این سطور ترجمه کرد و دو دلیل برای ترجمه‌اش داشت، یکی علاقه به شطرنج و دیگری تحسین فیشر. اینک که فیشر در میان ما نیست، مرواریدهای شطرنجی‌اش همچنان درخشش خود را حفظ کرده‌اند و بازتاب این درخشش، کتاب حاضر را روشنایی بخشیده است.

مترجم برای چاپ دوم کتاب، باری دیگر به دقت محتوای آن را واریسی کرد و اصلاحاتی را در آن ترتیب داد. شاکله کتابی که در دست دارید، به دلیل آن که برگرفته شده از بازیهای فیشر است بسیار محکم و سرپاست و با گذر زمان نیز کهنه نمی‌شود. فیشر در کار شطرنج بسیار جدی بود و با کسی شوخی نداشت و اگر این تنها درسی باشد که بتوان از او فرا گرفت، موفقیت حتماً حاصل کار خواهد بود.

احسان محمد اسماعیل

هنگامی که من کتاب حرکات تکان دهنده شطرنجی بابی فیشر را در ۱۹۸۵ نوشتم، فیشر بزرگترین بازیکن شطرنج دنیا شناخته می شد که مدت ۱۳ سال در هیچ رقابتی شرکت نکرده بود. احساس عمومی هم این بود که احتمالاً او هرگز دیگر بازی نخواهد کرد. از آن موقع تا کنون دو رکورد افتخار آمیز او شکسته شده است: گری کاسپاروف رکورد درجه بندی فیده او را پشت سر گذاشت و یودیت پولگار نیز جوانترین استاد بزرگ تاریخ شد. ستارگان دیگری نیز به عرصه ظهور رسیدند مثل نایجل شورت انگلیسی، گاتاکامسکی امریکایی، ویسواناتان آناند هندی، واسیلی ایوانچوک اوکراینی و نیز پروژه کاسپاروف ولادیمیر کرامینک روسی. آخرین موضوعی که اتفاق افتاد، اعلام بابی فیشر مبنی بر اینکه می خواهد برای اولین بار پس از بیست سال بازی کند و همانند ققنوسی که از خاکستر خویش برخیزد این کار را هم کرد و از جایی شروع کرد که در ۱۹۷۲ در ایسلند به انجام رسانده بود، یعنی حریف دیرینه اش بوریس اسپاسکی را مجدداً شکست داد (این بار در یوگوسلاوی).

هیجان مشاهده فیشر و دست و پنجه نرم کردنش سبب شد تا این کتاب را که چندین سال از نشر آن گذشته بود دوباره بخوانم. هنگامی که من ۱۰۱ بازی تاکتیکی این کتاب را دوباره چیدم، خلاقیت، منطق و زیبایی ناب آنها برایم نمایان شد. همچنین متوجه شدم که ابداعات فیشر الگوهای متعددی از شطرنج معاصر را ساخته اند. آموزش، حقیقت، شوخی، لذت، همه اینجا هست. خودتان خواهید دید.

WWW.ACHMAZSTORE.IR

بروس پاندولفینی

این کتاب شامل ۱۰۱ حرکت از درخشان ترین، خلاقانه ترین، جسورانه ترین، شگفت آورترین، صریح ترین، عبرت آورترین، انقلابی ترین و خلاصه در یک کلام تکان دهنده ترین حرکات بایبی فیشر است. آنها را از میان تمام بازیهای ثبت شده اش که غالباً تحت شرایط مسابقه یا رویارویی های دوجانبه انجام شده اند، برگزیده ام. برای هر یک از وضعیتها، حریف فیشر و مکان بازی در بالای صفحه مشخص شده است، به همراه شماره حرکت قریب الوقوعی که در پیش است. متعاقباً در هر صفحه یک حرکت تکان دهنده که در حیاتی ترین نقطه عطف بازی است وجود دارد، حرکتی که همه چیز را دگرگون می کند. نموداری هم وضعیت بازی را درست قبل از اینکه فیشر حرکت قاطع خود را بکند، نشان می دهد.

خواننده نیز تشویق می شود تا بر مبنای راهنمایی ارائه شده، حرکت فیشر را حل کند. راه حل هر وضعیت در انتهای هر صفحه داده شده است و در تمام موارد علل انجام آن حرکت به خوبی تشریح شده است. در قسمت چپ بالای هر صفحه، ستاره هایی را خواهید دید که نمایانگر میزان سختی وضعیت است، با توجه به اینکه وضعیت پنج ستاره مشکل ترین حالت بشمار می رود.

شما می توانید هر کدام از وضعیتها را با نگاه کردن به نمودار یا چیدن آنها به روی صفحه بازی حل کنید. همچنین می توانید شناخت دقیقی از ذهن یکی از بزرگترین بازیکنان شطرنج بدست آورید و نیز به عنوان منبعی از سرگرمی، تفریحی جالب را برای خود فراهم کنید.

درباره بابی فیشر

رابرت جیمز «بابی» فیشر که معمولاً به عنوان بزرگترین بازیکن دوران در نظر گرفته می‌شود، ۹ مارس ۱۹۴۳ در شیکاگو؛ ایلی نویز پا به عرصه وجود گذاشت. خانواده‌اش بعداً به بروکلین نیویورک نقل مکان کردند، جایی که او در ۱۹۴۹ با راهنمایی خواهر

یازده ساله اش جوآن که - هم خود را صرف این کار کرد - با شطرنج آشنا شد. کمتر از دو سال بعد مادر فیشر یک کارت پستی برای روزنامه بروکلین ایگل فرستاد که در آن مکانی را برای بازی شطرنج جستجو کرده بود. روزنامه نگاری به نام هرمان هلمز پاسخ او را داد و خانم فیشر را از نمایش سیمولتانه ای که در کتابخانه میدان گراند آرمی بروکلین در تاریخ ۱۷ ژانویه ۱۹۵۱ برگزار می‌شد، آگاه کرد. بابی بازی کرد و آن روز به استاد ماکس پاوی باخت، اما یک معلم شطرنج به دست آورد: کارمین نیگرو رئیس باشگاه شطرنج بروکلین. پس از آن جمعه ها غروب بابی در باشگاه بروکلین بازی می‌کرد و در تعطیلات آخر هفته در خانه آقای نیگرو. گاهی هم مربی اش این پسر بچه با استعداد را به پارک میدان واشنگتن در شهرک گرینویچ می‌برد و در آنجا تمام روز را بازی می‌کردند.

بابی در اولین مسابقه اش به سال ۱۹۵۵ در مسابقه آماتورهای امریکا در سطح ایالت نیویورک شرکت کرد و به امتیاز منفی یک رسید. (تعداد باختهایش یکی بیش از بردهایش بود. مترجم) بعداً در همان سال به باشگاه شطرنج مانهاتان پیوست که فضای رقابتی در آن بسیار شدید بود. مانهاتان «قوی ترین بازیکنان تمام کشور را شامل می‌شد» عبارتی که فیشر در اولین کتاب خود «بابی فیشر و شطرنج» نوشت. در آغاز بازیکنانی با قدرت متوسط هم‌اورد او بودند اما بزودی به رده B و سپس رده A بازیکنان پیوست. در بهار ۱۹۵۶ اولین موفقیت مسابقه ای خویش را کسب کرد. هنگامی که مقام اول مشترک را در بخش ذخیره های رده A بازیکنان باشگاه مانهاتان به دست آورد.

این سکوی پرتاب اوج گیری شهاب گونه اش بود. بابی آنگاه مسابقات جوانان امریکا در سال ۱۹۵۶ در فیلادلفیا را برد، مقام مشترک چهارم را در مسابقات آزاد امریکا در اوکلاهما سیتی بدست آورد و مقام هشتم اولین مسابقات آزاد کانادا در مونترال را -

که سطحی بالاتر از مسابقات آزاد آمریکا در همان سال داشت - کسب کرد. به یاد ماندنی ترین موفقیتش در ۱۹۵۶ در مسابقه نشان روزنوالد بود که میان باشگاه های شطرنج مانهاتان و مارشال شهر نیویورک برگزار شد. جایی که بابی سیزده ساله مقام هشتم را در مجموع بدست آورد. اما در حقیقت بازی الهام بخش صحیح او در برابر استاد بین المللی داندل پیرن بود که تحسین جهانی را برانگیخت و به عنوان «بازی قرن» سروصدا کرد. حرکات برنده بازی شاید، خردمندانه ترین حرکاتی باشند که توسط یک نوجوان بازی شده باشند.

موفقیت های بزرگتری در سال ۱۹۵۷ برای این گردباد نوجوان در راه بود. او مسابقات قهرمانی جوانان آمریکا، مسابقات سریع جوانان آمریکا را فتح کرد. در یک رویارویی بر قهرمان جوانان فلیپین رودلفو کاردوسو چیره گشت و همچنین مسابقات آزاد ایالت نیوجرسی را برد. اما تاج جواهر نشان را در انتهای همین سال بدست آورد. وقتی که بابی برای اولین بار به مسابقات قهرمانی آمریکا دعوت شد و توانست از ساموئل رشفسکی مشهور پیشی بگیرد و جایزه قهرمانی را بدست آورد. بابی فیشر چهارده ساله تا کنون جوانترین قهرمان شطرنج آمریکا بوده است.

باشگاه تخصصی شطرنج

موفقیت های بعدی او شامل موارد زیر است:

- در سال ۱۹۵۸ جوانترین استاد بزرگ تاریخ در ۱۵ سالگی شد.
- بدون شکست مقام اول را در مسابقات بین قاره ای استکهلم در ۱۹۶۲ بدست آورد.
- قهرمانی آمریکا را در هر ۸ باری که در آن مسابقات شرکت کرد، بدست آورد که شامل برد ۰-۱۱ (بدون باخت یا مساوی) در فصل ۶۴-۶۳ بود که برای اولین و تنها بار انجام شده است.
- در هم کوبیدن قهرمان سابق جهان تیگران پتروسیان با نتیجه ۱-۳ (دو برد، دو مساوی) در مسابقه شوروی و بقیه جهان در سال ۱۹۷۰.
- در هم شکستن شرکت کنندگان مسابقات برق آسای قهرمانی جهان با ۵/۵ امتیاز برتری نسبت به نزدیکترین رقیبش.
- خرد کردن پی در پی ۳ تن از برترین استاد بزرگان در مسابقات نامزدی ۱۹۷۱:

مارک تایمانوف روسی ۰-۶، بنت لارسن دانمارکی ۰-۶ (چنین حذفی برای دیگران تا کنون رخ نداده است) و پتروسیان از شوروی با نتیجه ۲/۵ - ۶/۵ با برد در چهار بازی آخر.

● شکست دادن و گرفتن انتقام دیرینه از بوریس اسپاسکی روسی در ۱۹۷۲ ریکیاویک ایسلند در بزرگترین رویارویی تاریخ شطرنج و کسب عنوان اولین و تنها قهرمان امریکایی شطرنج جهان.

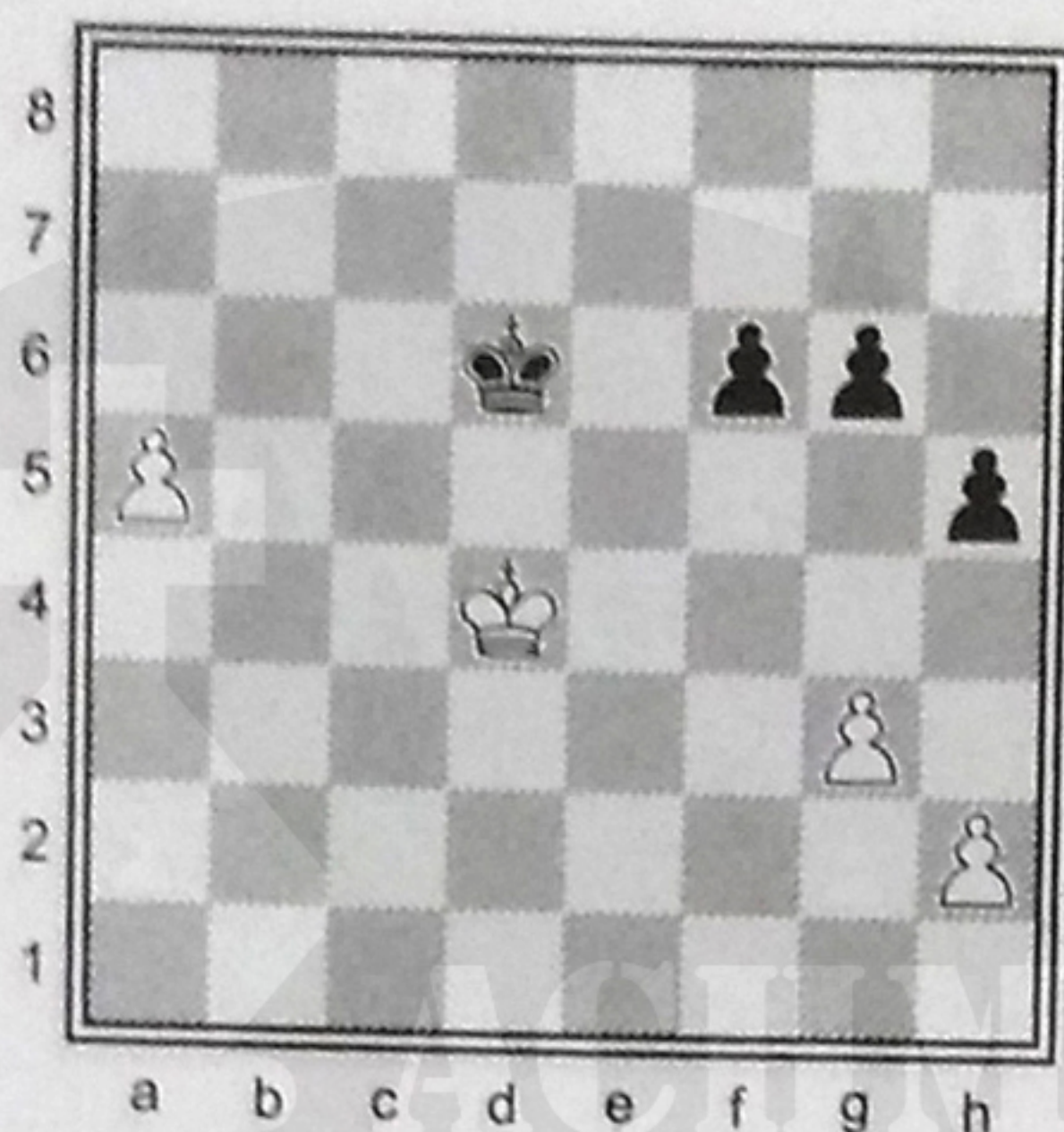
وقفه افتادنیهای حضور بابی برای شرکت در رقابت های شطرنج بین ۱۹۶۴ تا ۱۹۷۰ ناشی از عدم توافق با سازمان دهندگان مسابقات بر سر قوانین، شرایط و جوایز رقابتها بود. موفقیت او در رویارویی میان شوروی و بقیه جهان در سال ۱۹۷۰ نشان از بازگشت او بود که با پیروزی عالی اش بر اسپاسکی در ۱۹۷۲ به اوج خود رسید. در ۱۹۷۵ وقتی که بحث و اختلاف نظر او با فیده بر سر قوانین مسابقه قهرمانی جهان در مقابل حریف شوروی آناتولی کارپوف به نتیجه ای نرسید او از رقابت کناره گیری کرد و کارپوف عنوان قهرمانی جهان را بدون حتی یک بار مبارزه رو در رو با فیشر بدست آورد. از آن پس و با وجودی که در آن اوضاع و احوال خاص، فیشر از شرکت در هر گونه رقابت یا رویارویی اجتناب می کرد، اغلب مردمان جهان به او به چشم قهرمان غیر قابل عزل شطرنج جهان می نگریستند. در حقیقت زمانی که او بازی در مقابل برنامه کامپیوتری گرین بلات «ام آی تی» را در ۱۹۷۸ پذیرفت، (با برد ۰-۳) هیچ تلاشی برای انتشار مسابقه اش نکرد و حتی سعی کرد که آن را سری نگه دارد. البته برای یک قهرمان ملی چون فیشر این امر غیر ممکن بود.

در کنار تصورات و گمان های بی پایان در مورد مقاصد آینده فیشر یک حقیقت قاطع وجود دارد: بازی های او برای ابد جاودانه اند. در اینجا یکصد و یک نمونه از تاکتیک های هنرمندانه او آورده شده است. آن ها گوهران زیبایی هستند و همین برای خواندن آن ها کافی است.

بابی فیشر - بنت لارسن

دنور، ۱۹۷۱ پنجمین مسابقه رویارویی

حرکت ۴۳ سفید

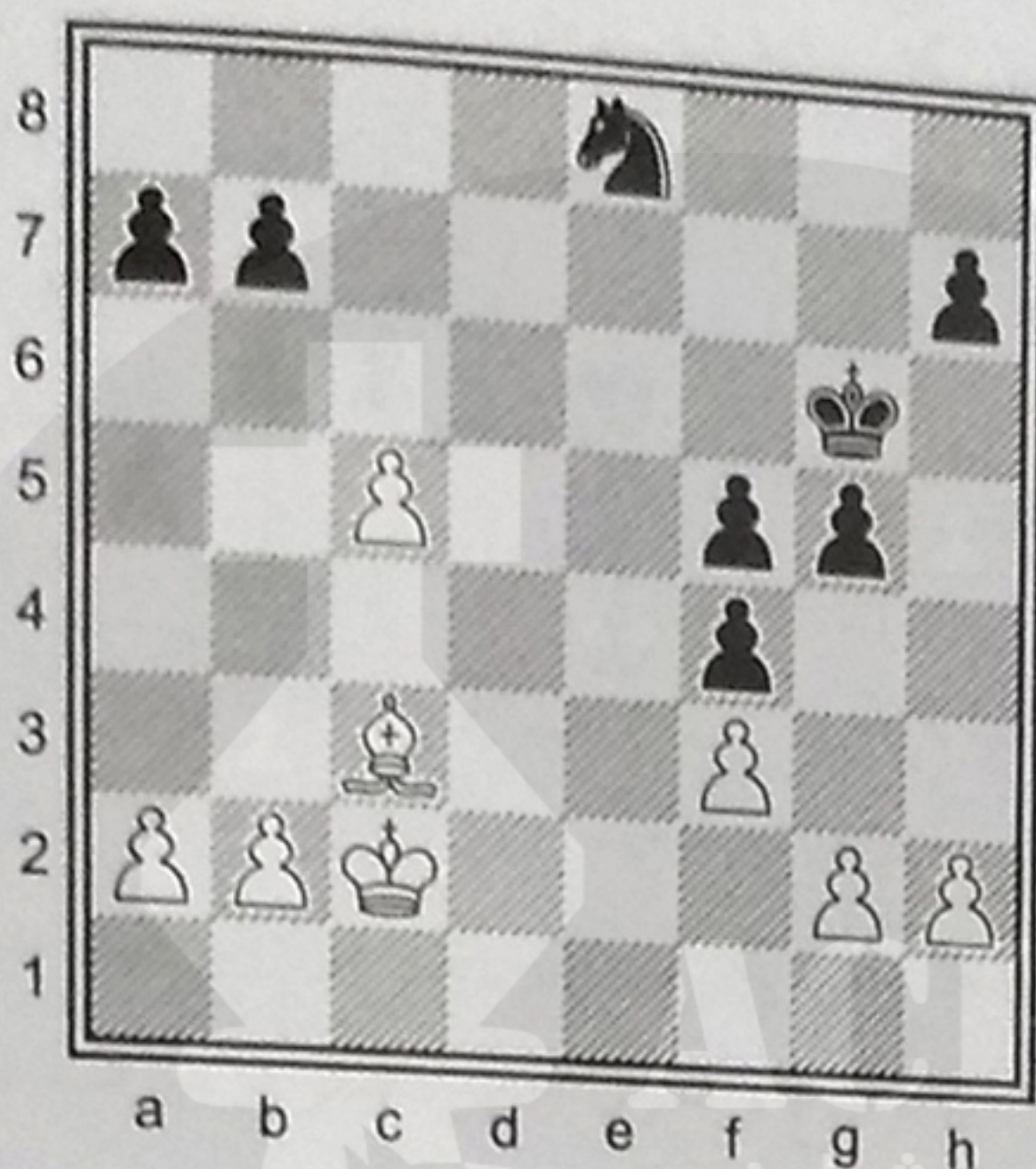
(اذهمایی: هر دو طرف از نظر کمیت مساوی هستند اما پیاده رونده کناری فیشر به اضافه شاه بهتر تمرکز یافته اش همه چیز را دگرگون می کند.

هل: فیشر! 1.a6! را بازی کرد و تلاش او در جهت منحرف کردن شاه سیاه از جناح شاه بود. پس از 1... ♔c6 2.a7 ♔b7 3. ♔d5 h4 شاه بود. اما به جای آن 4.gxh4 پیاده هایش در ستون h دو پشته شود. اما به جای آن 4. ♔e6 و لارسن شکست را پذیرفت. پیاده های باقی مانده او را شاه فیشر به تاراج خواهد برد. (1-0)

بابی فیشر - ویلیام آدیسون

کلیولند، ۱۹۵۷ مسابقات آزاد امریکا

حرکت ۲۹ سفید

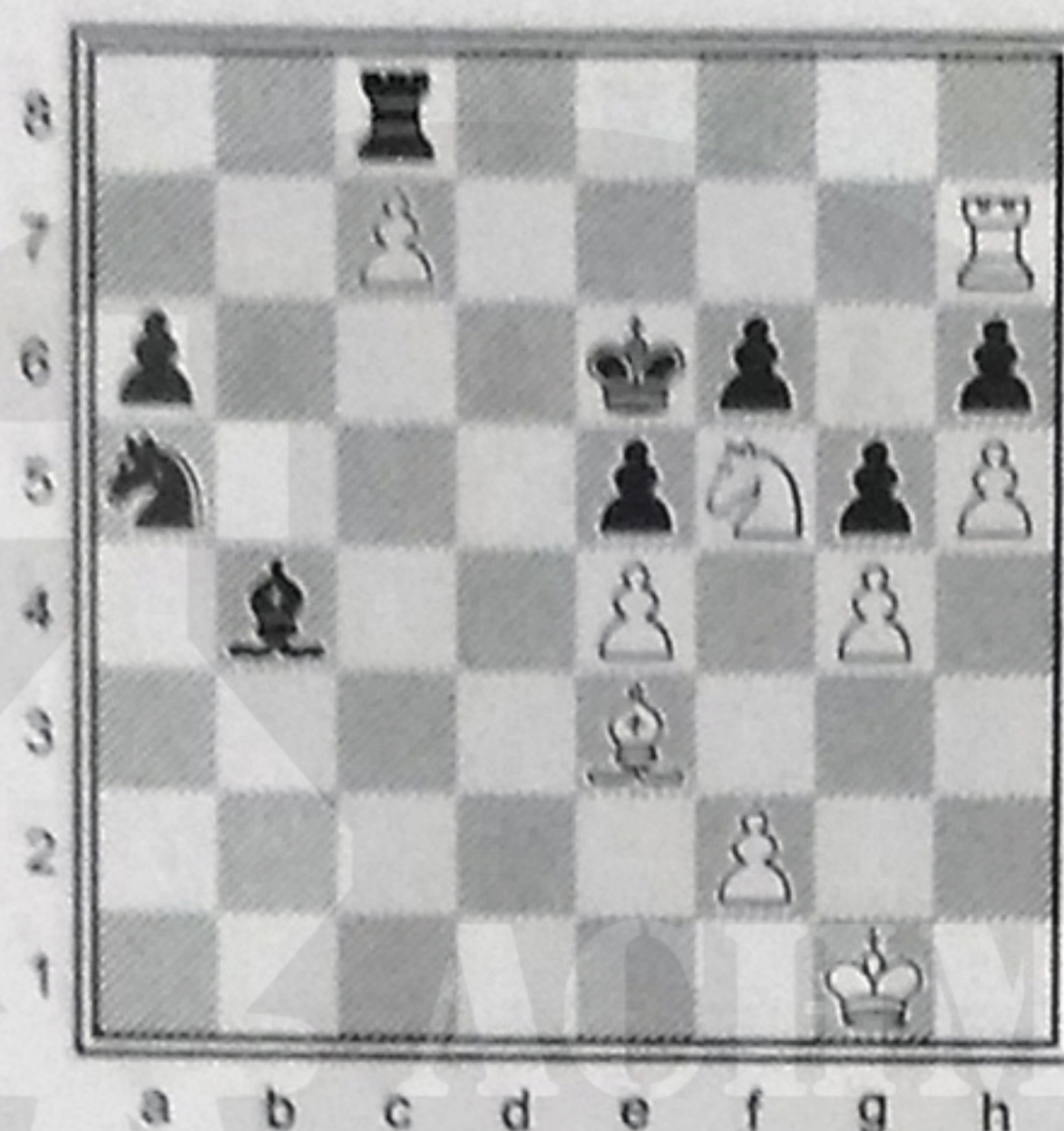
(اذهنمایی: در حقیقت فیشر پیاده ای اضافی در ستون C دارد، زیرا اکثریت پیاده ای سیاه در جناح شاه به وسیله سه پیاده سفید فلج شده است. برتری دیگر؛ دارا بودن فیل نیرومند سفید در برابر اسب ضعیف تر سیاه به فیشر اجازه می دهد تا ماهیت موقعیت را آشکار سازد.

هل: فیشر 1. ♖e5! را بازی کرد تا اسب همچنان در اصطبل خود باقی بماند. اسب هیچ حرکتی نمی تواند بکند که گرفته نشود. حتی با حرکت 1... ♘f6 یا 1... ♘g7 رسید: 1... ♙h5 2. ♙d3 g4 3. b4 a6 4. a4 gxf3 5. gxf3 ♙h4 6. b5 7. a5! ♙h3 8. c6 و سیاه تسلیم شد. زیرا پس از 8... bxc6 ارتقاء پیاده a ناممکن و اسب ناتوان سیاه در گل فرورفته است. (1-0)

بابی فیشر - لوئیس سانچز

سانتیاگو، ۱۹۵۹

حرکت ۵۳ سفید

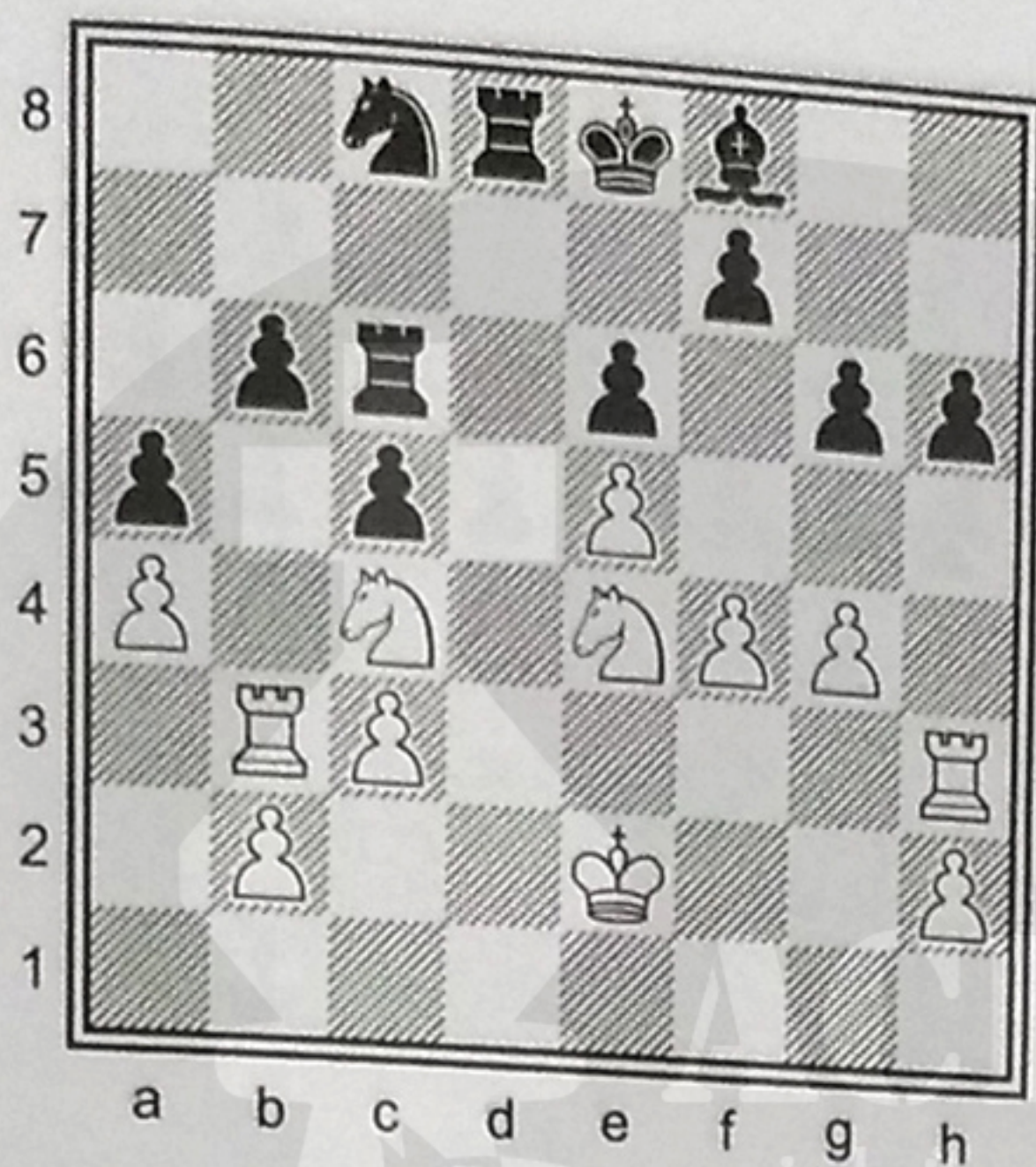
(اهلمایی): برتری سفید ناشی از داشتن یک پیاده رونده پیشرفته و سوارهایی است که هماهنگی کامل در عملیات خویش دارند. سوارهای سیاه سازماندهی ندارند و افزون بر تمام گرفتاریهای سیاه، این پای‌بند شدن فیلش برای دفاع از مات $e7$ است که مشکل اصلی را بوجود آورده است.

هل: سفید امتیاز را با $1. \text{d2!}$ دشت کرد. فیل فیشر را نمی‌توان گرفت، زیرا تهدید مات در $e7$ وجود دارد. دفاع از فیل سیاه با $1... \text{c6}$ در مقابل $2. \text{xb4}$ کاری از پیش نمی‌برد. چون اگر سانچز بخواهد سوار را پس بگیرد دوباره در $e7$ مات خواهد شد. دست آخر اینکه اگر او بخواهد فیل خود را با خروج از قطر $a5-e1$ نجات دهد، اسب آویزان خود را در $a5$ از دست خواهد داد. سیاه واگذار کرد. (1-0)

بابی فیشر - فواکیه دورائو

هاوانا، ۱۹۶۶ المپیاد هفدهم

حرکت ۳۳ سفید

(اذهنمایی: سیاه با اینکه چهار سوار از پنج سوارش در عرض آخر و در وضعیت دفاعی فشرده شده اند، هنوز چیزی را از دست نداده است. اما این نشانه بدی اوضاع است و فیشر فوراً از این وضع بهره برداری می کند.

هل: فیشر برتری در فضا را به غنیمت گرفتن یک پیاده با حرکت $1. \text{xa5!}$ تبدیل می کند و چنانچه $1... \text{bxa5}$ آنگاه $2. \text{f6+}$ $3. \text{b7+}$ مات در دو حرکت را به دنبال دارد. (سیاه موقتاً می تواند با فدا کردن هر دو رخ مات را به تاخیر اندازد.) سیاه از پذیرفتن قربانی با حرکت $1... \text{c7}$ صرف نظر کرده و وارد آخر بازی با یک پیاده کمتر می شود، که به زودی بازی را رها می کند. (1-0)

انتشارات فرزین ناشر تخصصی کتاب‌های شطرنج

فرزین، خیابان انقلاب، پلاک ۱۷۲، تهران ۱۳۴۶۶۶۰۶، تلفن: ۶۶۴۶۶۶۰۶، فکس: ۶۶۴۸۴۱۹۰، دفتر مرکزی: ۶۶۴۸۴۱۹۰